

FOREIGN EXPERIENCE IN PREVENTING CRIMES AGAINST HUMAN LIFE AND HEALTH COMMITTED BY MINORS IN THE BLACK SEA REGION OF UKRAINE

Iryna Bibik,

Lecturer at the Department of Theory and Philosophy of Law
Odesa State University of Internal Affairs, Ukraine
e-mail: irina122912@ukr.net

Abstract: The article is devoted to the consideration of the issue of foreign experience in preventing juveniles from committing crimes against human life and health (for example, Germany, Italy, Japan, the United Kingdom and the United States). The factors of effective prevention of youth crime in European countries and Germany through state institutions are determined. The Italian experience of the system of social patronage and early prevention of youth crime is characterized. An analysis of the family model of criminal justice in Japan and the levels of the special Anglo-American system of juvenile delinquency prevention.

Particular attention should be paid to the regional analysis of juvenile delinquency, which makes it possible to identify territorial features, characteristics and differences in the concentration of crimes against human life and health committed by minors in certain regions of our state.

On the basis of the conducted research the author has studied the foreign experience of prevention of juvenile delinquency and developed appropriate recommendations for the prevention of juvenile delinquency against the life and health of a person in the Black Sea region of Ukraine.

Keywords: juvenile, juvenile delinquency, crime against human life and health, the determinants of juvenile delinquency, juvenile justice

Постановка проблеми та її актуальність. Соціальні процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві, характеризуються багатьма тенденціями. З одного боку – це руйнування форм спільної людської діяльності, що існували раніше, а з іншого – становлення їх нового розмаїття. Нововведення в галузі економіки, політики, культури, правового забезпечення, інших сферах змінили суспільне життя. Це зумовило суттєві зміни у соціальному просторі: злам культурних та моральних цінностей, норм, традицій, стереотипів, колишнього мислення та діяльності. В сучасному суспільстві, в ході таких змін та перетворень, у багатьох сферах суспільного життя стрімко зросла злочинність, отримали широке розповсюдження інші види злочинної поведінки як дорослих, так і неповнолітніх.

З проголошенням Конституції України, одним із пріоритетним завданням нашої держави стала охорона життя та здоров'я особи. Саме з цією метою та для вирішення цього завдання на державу покладається обов'язок здійснювати захист суспільства від протиправних посягань на життя та здоров'я особи. Основною рушійною силою у цьому плані є ефективна розробка засобів, що спрямовані на охорону цих благ, та результативний комплекс програм та заходів, спрямованих на системну протидію злочинам проти життя та здоров'я особи, особливо якщо вони вчиняються такою категорією як неповнолітні.

Рівень злочинності серед неповнолітніх має стійку тенденцію до зростання. За останні 10 років удвічі зросла кількість протиправних дій неповнолітніх. Підлітки віком від 14 до 18 років складають 8% всього населення України, однак скоюють чверть усіх зареєстрованих злочинів. Кількість злочинів вчинених неповнолітніми за останні 10 років, у 4 рази перевищує збільшення частки молоді всього населення.

Таким чином, стан і тенденції злочинності неповнолітніх дають достатні підстави для висновку про те, що одним із найважливіших завдань боротьби зі злочинністю є попередження злочинності саме неповнолітніх.

Проблеми профілактики правопорушень серед неповнолітніх завжди відрізнялися особливою гостротою, оскільки з їх вирішенням пов'язані кінцеві результати боротьби зі злочинністю в цілому. Як показують дослідження, свій перший злочинний досвід особи не одноразово судимі й професійні злочинці здобувають як правило у неповнолітньому віці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зауважити, що вивчення зарубіжного досвіду запобігання злочинності неповнолітніх відображені у працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених, як: А.М. Бабенко, Р. Берон, І.О. Бугера, В.В. Голіна, І.М. Даньшин, С.Ф. Денисов, А.І. Долгова, О.Ю. Дроздов, М.М. Клемпарський, В.В. Куницький, Д. Майерс, В. І. Шакур, Н.С. Юзікова та ін.

Метою дослідження є вивчення зарубіжного досвіду запобігання вчиненню неповнолітніми злочинів проти життя та здоров'я особи (на прикладі ФРН, Італії, Японії, Великобританії та США) та розробка відповідних рекомендацій по їх запобіганню у Причорноморському регіоні України.

Виклад основного матеріалу. Сучасна молодь є не тільки найбільш прогресивним рушійним важелем суспільного розвитку та інтелектуальною майбутньою основою, а й, на жаль, найбільш чисельною соціально-демографічною групою серед контингенту злочинців. Ризики криміналізації представників цієї вікової групи є найвищими. Це передусім пов'язано з існуючими труднощами адаптації певного прошарку молодіжного середовища до суспільних трансформацій ринкового типу, що спонукає молодь до вчинення злочинів [1, с. 85].

За даними Міжнародного центру попередження злочинності, 50% усіх злочинів, які вчиняються у зарубіжних країнах – це злочини неповнолітніх та молоді. Це специфічна категорія осіб, яка легко потрапляє під негативні впливи, а відтак становить головний резерв дорослої злочинності. Тому ув'язнення або інші примусові заходи, які вживають правоохоронні органи щодо неповнолітніх злочинців, найчастіше не лише не дають бажаного результату, але й спричиняють формування у цих осіб стійкої спрямованості до подальшої злочинної діяльності. Останніми роками всі зусилля світової громадськості спрямовані саме на побудову, удосконалення системи запобігання злочинності, розробку різноманітних програм та заходів, особливе місце серед яких надається заходам запобігання злочинності серед неповнолітніх та молоді [2, с. 518].

Однак, варто зауважити, що саме при регіональному аналізі злочинності неповнолітніх розглядається інтеграційний результат взаємодії всіх соціальних процесів і явищ, які протікають не тільки в суспільстві в цілому, але й які мають лише територіальні специфічні ознаки.

До складу Причорноморського регіону України входять Одеська, Миколаївська та Херсонська області, Автономна Республіка Крим. За площею регіон є найбільшим в Україні – 113,4 тис.км² або 18.8% її території. В ньому проживає майже 7,3 млн. чол. або 14.4% населення України.

Вигідність суспільно-географічного положення регіону визначають:

- приморське положення щодо Чорного і Азовського морів.
- зручне транспортно-географічне положення;
- сусідське положення з Придніпровським і Донецьким районами, які є потужними промисловими базами України;
- розміщення у степовій зоні із сприятливими агрокліматичними умовами.

Причорноморський регіон України традиційно вважається найбільш освоєним, розвиненим і тим, що має вдосконалену інфраструктуру туристично-рекреаційного комплексу.

В регіоні знаходиться 54 міста, у тому числі одне місто-мільйонер та сім з чисельністю населення понад 100 тис. Найбільшими містами регіону є Одеса, Миколаїв, Херсон, Севастополь, Сімферополь [3, с. 123].

А.М. Бабенко зазначає, що вивчення регіональної злочинності дає можливість виявити її територіальні особливості, а саме відмінності та подібності концентрації на окремих територіях; дослідити її структурний розподіл; виявити відмінності в динаміці злочинності та її видів у регіонах; установити місця концентрації потерпілих від злочинів; особливості видів і способів учинення злочинів тощо. Отже, дослідження регіональної злочинності, її територіальних особливостей є підставою для диференційованого аналізу її причин та умов, що є запорукою для ефективного запобігання злочинності [4, с. 146].

У зв'язку із зазначеним викликає інтерес досвід відповідної діяльності тих країн в яких злочинність неповнолітніх мінімізована. У ювенальної кримінальному праві ФРН (§ 1 JGG) виділяються кілька категорій неповнолітніх:

1) діти до 14 років (Kinder), які вважаються неосудними, оскільки не здатні нести провину за діяння (schuldunfähig), а покарання передбачає вину (неосудність дітей до 14 років передбачена § 19 KK ФРН);

2) підлітки 14-18 років (Jugendliche), які несуть кримінально-правову відповідальність за JGG. Нижній віковий поріг визначено на рівні 14 років, оскільки передбачається, що дитина до 14 років мала можливість придбати відповідні соціальні знання і досвід;

3) дорослі від 18 років до 21 року (Heranwachsende), які можуть нести кримінальну відповідальність за JGG або KK;

4) дорослі старше 21 років (Erwachsene), які несуть кримінальну відповідальність за KK [5, с. 23].

У Німеччині дітьми вважаються громадяни до 14 років, підлітки та молодь від 14–18 років. Також існує таке поняття, як «молодий повнолітній» – від 18–27 років. Загальне поняття «молодь» включає в себе молодих людей віком до 27 років [6, с. 15.]. При цьому різні країни використовують дуже різні концепції: в Англії і в Нідерландах молодь не виділяється в особливу групу, а об'єднують разом з дітьми у вікових рамках 0–25 років. В Іспанії молодь визначається віком 14–30 років, нерідко розширюючи межі до 32–34 років. Цей факт пояснюється тим, що саме в цьому віці молоді іспанці починають вести самостійне, економічно незалежне життя [8, с. 3.].

Вважається, що криміногенна ситуація, пов'язана з неповнолітніми злочинцями, характеризується, на відміну від дорослих, спеціальними ознаками, які ґрунтуються на біологічних і соціальних особливостей юнацького віку:

1) підліток не розуміє в тому обсязі, як дорослий, фактичні наслідки своїх дій, встановлені вимоги до поведінки в суспільстві, він менш соціалізований, ніж дорослий;

2) перехід від дитинства до дорослого стану, процес статевого дозрівання викликають внутрішню і зовнішню напругу, зміни як фізіологічного, так і психологічного характеру, підліток пристосовується до нової соціальної ролі; статеве дозрівання пов'язане з кризою психічного розвитку підлітка (криміногенними формами вираження можуть бути також фантастична жага пригод, яка не співвідноситься з легальними можливостями її задоволення, перебільшена зарозумілість, протиріччя між бажаннями і обов'язками);

3) неповнолітні більш схильні до чужого впливу, залежні від зовнішніх факторів, навколишнього середовища (відносини в сім'ї, недоліки виховання, негативний приклад батьків, братів і сестер, друзів, телебачення, література);

4) злочин підлітка часто не викликаний статевим дозріванням і впливом середовища, а може бути раннім симптомом більш глибокого розладу особистості. Причому для кримінально-правової оцінки діяння неважливо, через що даний розлад виник - в зв'язку із збоченістю характеру (психопатія), заснованої на успадкованих схильностях, або результат невротичного неправильного розвитку обумовлений тими факторами, які мали місце в ранньому дитинстві [7, с. 238]. Центральне місце серед органів, які здійснюють у Німеччині профілактику злочинності, займає Федеральне управління кримінальної поліції – Bundeskriminalamt.

С.Ф. Денисов визначає наступні фактори ефективного запобігання молодіжній злочинності в європейських країнах та Німеччині через державні інститути:

1. Структуризація молодіжної політики за рівнями – загальнонаціональним, регіональним і місцевим. Ця система найчіткіше виражена в Німеччині. У цій країні молодіжна політика реалізується на основі конституції і федеральних законів «Про допомогу молоді і дітям» 2002 р. (допомога сім'ям, консультації, опіка, соціальна педагогіка, ювенальні суди, організація роботи з молоддю) і «Про захист молоді» 2000 р., а також щорічного федерального плану з молодіжної та дитячої політики: конкретні заходи щодо соціалізації молоді – соціальне забезпечення, боротьба з бідністю і безробіттям, етичне виховання, інтеграція іноземців у німецьке суспільство, допомога молодим людям в «східних землях». У Німеччині в розробці плану беруть участь Міністерство освіти і науки та Міністерство економіки і зайнятості.

2. Використання принципу субсидіарності, коли основна відповідальність, у т. ч. фінансова, покладається на низовий рівень. У Німеччині близько 60% витрат на реалізацію молодіжних програм припадає на комунальний рівень (близько 10% комунального бюджету), а 35% – на земельний. Це дає змогу надавати допомогу молодим людям з урахуванням локальних і регіональних соціально-економічних реалій і потреб.

3. Умовний розподіл єдиного масиву молоді. У Німеччині молодь (22 млн. осіб, що становлять 25% населення) ділиться на «безпосередньо молодь» (14–18 років) і «молодих дорослих» (18–27 років), оскільки пріоритети в цих вікових груп різні.

4. Застосування комплексного підходу до освіти молоді, а саме: поєднання освіти із забезпеченням молоді робочими місцями. Включення в шкільні програми курсів з навичок здорового і безпечного життя, самооборони, підвищення соціальної кваліфікації; запобігання насильству і знущанням у школі (для цього, наприклад, у Німеччині та інших європейських країнах залучають безробітних випускників шкіл, які отримують статус помічників-вихователів, а метою їх роботи є зменшення бійок і насильства в школі, забезпечення безпеки дороги в школу і зі школи, допомога вчителям у проведенні позакласної роботи); об'єднання інтересів сім'ї і школи (наприклад, така програма в Німеччині передбачає уроки зі спілкування для дітей, контроль на ігрових майданчиках, встановлення контактного телефону «сім'я – школа», результатом цих заходів є скорочення агресивних проявів і хуліганської поведінки підлітків).

5. Застосування комплексу заходів щодо культурно-етичного виховання молоді. Так, у Німеччині діє угода між землями і федерацією про захист молоді від шкідливого впливу ЗМІ [8, с. 140].

Італійська модель є автономною системою ювенальної юстиції, як і у Франції, на відміну від альтернативної системи в Шотландії. У динаміці розвитку Італії, злочинність неповнолітніх і молоді є дуже небезпечною тенденцією, тому жителі країни занепокоєні асоціальною поведінкою молоді, також, як і українці [9, с. 15].

При аналізі сучасних тенденцій злочинності молоді в Італії доведено, що вони не є чимось унікальним, тому що вони характерні для злочинності молодих людей в більшій частині Європейських країн. Серед якісних характеристик їх злочинності соціологи та кримінологи Італії відзначають зростання насильницьких злочинів і злочинів, пов'язаних з наркотиками, а також злочинів, здійснених мігрантами і жінками.

Відмінності між італійськими та українськими запобіжними заходами полягають в тому, що перші є лояльнішими по відношенню до неповнолітнього злочинця [10].

Т.С. Жукова справедливо стверджує, що використовуючи італійський досвід, видається необхідним організувати систему соціального патронажу стосовно неблагополучних сімей і дітей з «групи ризику», розвивати систему ранньої профілактики злочинності молоді.

З метою забезпечення ефективної профілактики злочинності молоді необхідно передбачити виділення в державному бюджеті фінансових коштів, достатніх для здійснення превентивної діяльності (в Італії є стандарт фінансування профілактичної діяльності - 5 євро на людину на рік, які як цільові виділяються для визначення шляхів профілактики злочинності на застосування превентивних заходів та використання більш ефективних мір покарання) [9, с. 17].

За даними дослідників, серед розвинених країн світу лише Японія не страждає на глобальне зростання злочинності. Коефіцієнт злочинності тут у кілька разів менше за аналогічні показники у країнах Західної Європи та США. На початку XXI ст. цей рівень нижче в 3–5 разів, ніж в інших розвинених країнах. Наприклад, на 100 тис. жителів в Японії припадає лише два пограбування (менше від США у 100 разів, Великої Британії чи Франції – у 55 разів, ФРН – у 35 разів) [11, с. 1-2].

У наш час в Японії основним джерелом кримінального права є Кримінальний кодекс 1907 р. (далі – КК Японії), в який внесено безліч змін і доповнень.

Поряд із КК Японії джерелами кримінального права є й інші закони.

Це, зокрема, закони «Про в'язниці» (1908 р.), «Про добробут дитини» (1947 р.), «Про неповнолітніх» (1948 р.), «Про попередження злочинів та реабілітацію злочинців» (1949 р.), «Про постпенітенціарну опіку над особами, яких звільнено від відбування покарання» (1950 р.), «Про введення пробації» (1954 р.), «Про виправні установи для неповнолітніх» (1958 р.).

Протидія ювенільній злочинності в Японії регламентується насамперед Законом «Про неповнолітніх» (1948 р.), який проголошує пріоритет виховно-виправних заходів некримінального характеру, принцип виключної юрисдикції сімейного суду та передачі неповнолітніх під нагляд служби пробації. Законом також встановлено вимоги щодо системи статистичного обліку неповнолітніх, схильних до делінквентної поведінки, створення спеціальних загальнонаціональних громадських організацій із протидії делінквентності підлітків [12, с. 173].

Досліджуючи особливості японської системи впливу на злочинність (у тому числі й ювенальну), багато вчених характеризують її як доброзичливу, називаючи її прикладом сімейної моделі кримінальної юстиції [13, с. 36].

Також становить цікавий інтерес англо-американська система профілактики правопорушень, яка займає домінуюче і провідне становище у Європі, Америці та Японії [14, с. 36].

У цих країнах існують різноманітні класифікації теоретичних підходів і концепцій відносно превентивної діяльності. У Британії визнається очевидним той факт, що усі вони ґрунтуються на відповідних концепціях причин протиправної поведінки й пов'язані з впливом на певні групи факторів, яким відводиться вирішальна роль у механізмі вчинення правопорушення.

Профілактика правопорушень у Великобританії та США здійснюється у трьох основних формах ситуаційній соціальній превенції за допомогою громадськості [15, с. 110].

Спеціалісти у сфері профілактики правопорушень залежно від того у чому вони вбачають причини правопорушень виділяють такі підходи до здійснення їх профілактики: *структурний*, що пов'язує здійснення ефективної профілактики правопорушень з проведенням значних соціально-економічних перетворень у суспільстві; *психологічний*, який визнає вирішальне превентивне значення впливу на особу потенційного правопорушника, а також осіб, які вже вчиняли правопорушення з метою профілактики рецидиву; *ситуаційний*, який відводить вирішальну роль впливу на соціальні та фізичні фактори зовнішнього середовища, що впливають на вчинення правопорушень сукупність яких створюють сприятливу ситуацію для кримінальних проявів [16, с. 34].

При цьому особливу увагу британські та американські кримінологи приділяють заходам спеціальної профілактики.

Спеціальна профілактика здійснюється на трьох рівнях:

- первинний рівень профілактики, спрямований на усунення факторів зовнішнього середовища, які сприяють вчиненню правопорушень;

- вторинний рівень профілактики, який має на меті попередити криміналізацію потенційних правопорушників і пов'язаний із впливом на нестійких осіб у тому числі дітей «групи ризику»;

- третинний рівень профілактики, спрямований на попередження рецидиву з боку осіб, що вже вчиняли правопорушення [15, с. 111].

Первинна профілактика правопорушень вважається у британській, як і в американській кримінології вирішальною і базується на припущенні, що більшість правопорушень мають ситуаційний характер і

вчиняються в результаті певного збігу обставин за наявності конкретних умов, що полегшують вчинення правопорушень. Сама ситуація стимулює та провокує на вчинення певних видів правопорушень. Таким чином, найбільш ефективним напрямком превенції є своєчасне усунення криміногенних факторів зовнішнього середовища, а також створення антикриміногенних умов за наявності яких правопорушник відмовиться від наміру вчинити правопорушення, а саме умов, які зроблять вчинення правопорушень більш складною справою і відповідно зроблять об'єкт менш уразливим, які зроблять вчинення правопорушень більш ризикованою та менш вигідною справою.

Ситуаційна профілактика реалізується за допомогою багатьох методів основними з яких є:

- ускладнення доступу до мети, який передбачає, що правопорушник відмовиться вчинити конкретне правопорушення з причини надто складного доступу до об'єкта правопорушення встановлення за віктимогенним об'єктом відеоспостереження тощо;

- усунення потенційного об'єкта протиправного посягання;

- план безпечних територій. Вивчаються «гарячі точки правопорушень» при цьому вирішальне значення відводиться географії правопорушень, включаючи місце та час найбільшої концентрації правопорушень, а також найбільш типових ситуацій їх вчинення. На базі отриманих даних виробляються рекомендації, які стосуються планування міст і проектів, будинків з метою профілактики правопорушень. Цей метод передбачає прості та ефективні засоби мінімізації можливостей вчинення правопорушень [15, с. 112].

Варто проаналізувати окремі положення міжнародних актів, які визначають підходи гуманного, конструктивного та адекватного реагування на злочинність неповнолітніх та шляхи вирішення проблем запобігання кримінальній активності неповнолітніх. Рекомендації R (87) 20 Про соціальні заходи щодо злочинності серед неповнолітніх (17.09.1987 р.) стосуються конкретних положень запобігання злочинності неповнолітніх, застосування відповідних заходів впливу; ювенального правосуддя та проведення досліджень [17, с. 243].

Запобігання злочинності неповнолітніх, зазначається в рекомендаціях, повинно виступати пріоритетним завданням держави. Адже неповнолітні, більше ніж дорослі, піддаються впливу превентивних заходів. Запобігання злочинності серед неповнолітніх має проводитись шляхом проведення комплексної політики, яка сприяє соціальній інтеграції молоді. Основними напрямками запобіжної діяльності виступають: соціальне запобігання, яке охоплює велику кількість заходів пов'язану із сім'єю, побутовими умовами, освітою, роботою, проведенням дозвілля; запобігання злочинам, що вчиняються під впливом випадкових обставин та попередження за допомогою технічних обставин, що спрямовані на скорочення можливості або ускладнення вчинення злочинів, що провокуються оточуючою обстановкою; індивідуальне запобігання, що полягає у соціальному обстеженні, наданні допомоги сім'ям, створенні консультативних сімейних Центрів тощо.

У Рекомендаціях Rec(2003)20 Комітету Міністрів державам-членам про нові методи боротьби зі злочинністю серед неповнолітніх та ролі правосуддя щодо неповнолітніх (24.09. 2003 р.) передбачено, що основні цілі правосуддя у справах неповнолітніх і пов'язаних з ним заходів для боротьби зі злочинністю серед неповнолітніх повинні бути спрямовані на запобігання правопорушень і повторних правопорушень; реінтеграцію правопорушника у суспільство та задоволення потреб та інтересів потерпілих. Усвідомлюючи той факт, що, хоча загальний рівень злочинності неповнолітніх залишається більш-менш стабільним, характер і серйозність правопорушень неповнолітніх вимагають нових відповідей і нових методів втручання.

На сьогодні в Україні немає визначеної концепції або національної програми запобігання злочинності серед неповнолітніх та молоді. Тому, як видається, досвід, здобутий у цій сфері іншими країнами, певна методика розробки програм, організація та функціонування системи запобігання злочинності неповнолітніх та молоді можуть бути використані в процесі побудови такої системи в Україні [17, с. 244].

Досвід багатьох країн свідчить, що набагато легше та ефективніше допомогти молодій людині утвердитися, знайти своє місце у суспільстві, аніж потім витратити величезні кошти на збільшення кількості правоохоронних органів, виконання кримінальних покарань та утримання в'язниць і виправних закладів.

Побудова системи запобігання злочинності неповнолітніх та молоді в Україні на державному рівні є реальною, щоправда для цього потрібен час та кошти, а от конкретні заходи та програми, можна розробляти і впроваджувати невідкладно. Важливо, щоб громадськість усвідомила їх необхідність та виявила бажання співпрацювати в цьому напрямку з державними органами та органами місцевого самоврядування.

Завдяки україно-британській програмі поліція за підтримки громадськості здійснила низку інших заходів профілактичного впливу, з-поміж яких: видання брошур для дітей, батьків, учителів, організація спортивних змагань серед підлітків, спільних свят, семінарів із вчителями щодо попередження правопорушень серед учнів, бесіди з батьками тощо. Для подальшого становлення й розвитку вітчизняної

системи профілактики правопорушень серед неповнолітніх, розроблення та впровадження в діяльність суб'єктів цієї профілактики нових ефективних форм і методів слід вивчати й упроваджувати закордонні методичні напрацювання, практичні прийоми в цій сфері, ураховуючи національні особливості, пов'язані з історичним розвитком нашої держави та сучасними трансформаційними процесами, що тривають у всіх сферах суспільного життя. Важливу роль у запобіганні злочинності серед неповнолітніх, зокрема в країнах ЄС, відіграє поліція. Спеціальні підрозділи поліції у справах неповнолітніх аналізують рівень злочинності, її динаміку, на підставі чого розробляють рекомендації для громадських установ, великих компаній і банків стосовно організації заходів щодо запобігання правопорушенням, беруть активну участь у реалізації профілактичних програм [18, с. 392].

Висновки. Отже, за результатами дослідження, можна зробити наступні висновки. Ефективна діяльність та належна координація роботи правоохоронних органів та усіх уповноважених органів влади у сфері ювенальної превенції здатна попереджувати злочинність неповнолітніх та забезпечувати реабілітацію неповнолітніх правопорушників.

Основою заходів запобігання злочинам проти життя та здоров'я особи, вчиненим неповнолітніми у Причорноморському регіоні України повинна виступати пропаганда правових знань, ідеологічного (духовного) виховання підлітка, інших ключових ціннісних орієнтацій неповнолітніх, форми їхніх позитивних мотиваційних поведінкових устремлінь та надання профілактиці адресного характеру. У протидії злочинності серед неповнолітніх необхідно шукати нові підходи, зокрема, звернутись до англо-американського досвіду організації цієї роботи. З огляду на складність та особливості державного впливу на цю вікову групу пріоритетними мають бути заходи запобіжного характеру серед дітей. Ця діяльність повинна бути направлена на взаємодію працівників правоохоронних органів між собою та з іншими державними органами і установами з метою усунення соціальних факторів, які негативно впливають на формування і розвиток дитини, як законослухняного громадянина України.

Reference:

1. Kryminolohiya: navch.-metod. posib. / za zah. red. O. M. Dzhuzhy, YE. M. Moyisyeyeva, V. V. Vasylevych ta in. [Criminology] K.: Atika, 2003. 400 p. (In Ukrainian)
2. Andriyiv I. *Zapobihannya zlochynnosti nepovnolitnikh ta molodi u Niderlandakh*. [Prevention of juvenile delinquency in the Netherlands]. Visnyk L'vivs'koho universytetu im. Ivana Franka [Bulletin of Lviv National University by Ivan Franko]. 2001. P.518-523. (In Ukrainian)
3. Mezentsseva N.I., Mezentssev K.V. *Suspilno-heohrafichne rayonuvannya Ukrayiny. Navchalnyy posibnyk dlya studentiv heohrafichnykh fakultetiv*. [Socio-geographical zoning of Ukraine] K.: VTS «Kyivskyy universytet» [Kyiv University], 2000. 228 p. (In Ukrainian)
4. Babenko A.M. *Zapobihannya zlochynnosti v rehionakh Ukrayiny: kontseptualno - metodolohichnyy ta prakseolohichnyy vymir: monohrafiya*. [Crime Prevention in Ukrainian Regions: Conceptual - Methodological and Practical Measurement: Monograph] Odesa: ODUVS, 2014. 416 p. (In Ukrainian)
5. Bybyk O. N. *Vvedenye v yuvenalnoe uholovnoe pravo Hermanyy: uchebnoe posobyе*. [Introduction to Juvenile Criminal Law of Germany]. Omsk: Omskyy hosudarstvennyy unyversytet ym. F. M. Dostoevskoho, 2009. 83 p.
6. *Uholovnyy kodeks Federatyvnoy Respublyky Hermanyy* [Penal Code of the Federal Republic of Germany]. SPb.: Yurydycheskyy tsentr Press. [Law Center Press]. 2003. 524 p.
7. Kropp Ch. *Ursachen und Wirkungen von Jugendkriminalität*. Neue Justiz. 2003. № 5. P. 238-240.
8. Denysov S.F. *Zapobihannya molodizhniy zlochynnosti v yevropeys'kykh krayinakh (na prykladi Nimechchyny)*. [Prevention of juvenile delinquency in European countries (Germany example)]. Derzhava ta rehiony. Seriya: pravo. [State and regions. Series: Right] 2001 №1. P. 134-141. (In Ukrainian)
9. Zhukova T. S. *Sotsial'ni zasady zapobihannya zlochynnosti molodi v Ukrayini ta Italiyi (porivnyal'ne doslidzhennya): avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08*. [Social principles of youth crime prevention in Ukraine and Italy (comparative study)]. Zaporizhzhya, 2011. 20 p. (In Ukrainian)
10. *Sayt yustytseyi Italiyi* [Italian Justice website]. URL: <http://www.giustizia.it/statistiche/> (data zvernennya: 25.03.2020).
11. Morozov N. A. *Prestupnost borba s ney v sovremennoy Yaponyy : dyss. ... kand. yuryd. nauk* [Crime control in modern Japan]: 12.00.08. Dal'nevost. hos. un-t. Vladivostok, 2000. 430 p.
12. Nazymko E.S. *Osoblyvosti zastosuvannya zasobiv kryminalno-pravovoho vplyvu do nepovnolitnikh za zakonodavstvom Yaponiyi (materialnyy ta protsesualnyy aspekty)*. [Peculiarities of the application of criminal remedies to minors under Japanese law (substantive and procedural aspects)]. Visnyk Asotsiatsiyi kryminal'noho prava Ukrayiny [Bulletin of the Association of Criminal Law of Ukraine]. 2015. № 1(4). P. 172-184. (In Ukrainian)

13. Vedernykova O.N. *Osnovnye kryminologicheskyye systemy sovremennosti (sravnytelnyy analiz)*. [The main criminological systems of modernity (comparative analysis)]. Hosudarstvo y pravo [State and law]. 2002. № 10. P. 32-40.

14. Vedernykova O.N. *Teoriya y praktyka borby s prestupnost'yu v Velykobrytanyy* [Theory and practice of crime control in the UK]. M.: Rossyyskaya kryminologicheskaya assotsyatsiya [Russian criminological association] 2001. 344 p.

15. Klemparsky M.M. *Osoblyvosti zarubizhnoho dosvidu protydyi zlochynnosti nepovnitnikh ta mozhlyvist yoho vykorystannya v Ukrayini* [Features of foreign experience in combating juvenile delinquency and the possibility of its use in Ukraine]. Forum prava [Forum of law]. 2015. № 4. P. 110–113. (In Ukrainian)

16. Holina V.V. *Poperedzhennya zlochynnosti: konspekt lektsiyi* [Crime prevention]. Kharkiv:Ukr. yuryd. akademiya, 1994. 40 p. (In Ukrainian)

17. Yuzikova N.S. *Zakhody zapobihannya zlochynnosti nepovnitnikh kriz pryzmu mizhnarodnykh rekomendatsiy Komitetu Ministriv Rady Yevropy*. [Measures to prevent juvenile delinquency through the lens of international recommendations of the Committee of Ministers of the Council of Europe]. Mizhnarodni chytannya z mizhnarodnoho prava pamyati profesora P. E. Kazanskoho: mater. mizhnar. nauk. konf. [International readings on international law are in memory of Professor P. Kazansky] (m. Odesa, 8–9 lystopada 2013 r.) [Odessa, November 8-9, 2013]. Odesa : Feniks, 2013. P. 243–247. (In Ukrainian)

18. Yosypiv A. O. *Zarubizhnyy dosvid zapobihannya zlochynam, shcho vchynyayut nepovnitni z marhinalnoho seredovyshcha* [Foreign experience in preventing crimes committed by minors from a marginalized background]. Yurydychnyy chasopys Natsionalnoyi akademiyi vnutrishnikh sprav [Law Journal of the National Academy of the Interior]. 2018. № 1. P. 381-392. (In Ukrainian)

Зарубежный опыт предупреждения преступлений против жизни и здоровья человека, совершенных несовершеннолетними в Причерноморском регионе Украины

Бибик Ирина Сергеевна, e-mail: irina122912@ukr.net

преподаватель кафедры теории и философии права

Одесский государственный университет внутренних дел. Одесса, Украина.

Аннотация. Статья посвящена рассмотрению вопроса зарубежного опыта предупреждения совершения несовершеннолетними преступлений против жизни и здоровья человека (на примере ФРГ, Италии, Японии, Великобритании и США). Определены факторы эффективного предотвращения молодежной преступности в европейских странах и Германии через государственные институты. Охарактеризован итальянский опыт системы социального патронажа и ранней профилактики преступности молодежи. Проведен анализ семейной модели уголовной юстиции Японии и уровней специальной англо-американской системы профилактики правонарушений среди несовершеннолетних.

Особое внимание следует уделять вопросу регионального анализа преступности несовершеннолетних, что дает возможность выявить территориальные особенности, характеристики и отличия в концентрации преступлений против жизни и здоровья человека, совершаемых несовершеннолетними в отдельных регионах нашего государства.

На основе проведенного исследования автором изучено зарубежный опыт предотвращения преступности несовершеннолетних и разработаны соответствующие рекомендации по предупреждению совершения несовершеннолетними преступлений против жизни и здоровья человека в Причерноморском регионе Украины.

Ключевые слова: несовершеннолетний, преступность несовершеннолетних, преступление против жизни и здоровья человека, детерминанты преступности среди несовершеннолетних, ювенальная юстиция